

PLANTAARDIGE MATERIALEN EN ALLERGISCHE REACTIES

Gezondheidsrisico's kunnen ontstaan door contact met planten (sap, steel, bladeren, bloem, stuifmeel of pollen, etc.) en zaden (bijvoorbeeld wortelzaden). Bij stuifmeel is het mogelijke gezondheidseffect op lange termijn een allergie (pollinosis). Symptomen daarbij zijn onder andere jeuk van neus en/of ogen, niesbuien, waterige neusvloed, rode/tranende ogen. Om de kans op blootstelling te verkleinen of het verminderen van een allergieontwikkeling kunnen verschillende maatregelen worden getroffen waaronder: aanpassing van de werkzaamheden, een medewerker niet meer in het gewas laten werken, verbeterde hygiëne, voorlichting en/of het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen.

Wat is de gewenste situatie?

- Medewerkers lopen geen gezondheidsklachten op door blootstelling aan plantaardige materialen.

Maatregelen

- Inventariseer de blootstelling aan plantaardige stoffen en zaden die irritatie en / of allergische reactie kunnen veroorzaken
- Organiseer het werk zo dat blootstelling zo veel mogelijk wordt voorkomen
- Beperk het aantal medewerkers dat blootgesteld wordt
- Beperk de blootstellingsduur
- Gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen als bovenstaande maatregelen niet mogelijk zijn.

Aandachtspunten voor medewerkers

DAGELIJKSE PRAKTIJK

- Weet welke planten en zaden een huidreactie kunnen veroorzaken. Zie [overzicht](#)
- Meld een allergie voor een bepaald gewas bij je leidinggevende en/of de bedrijfsarts.
- Voorkom huidcontact met stoffen waarvan bekend is dat deze irritatie of allergische reacties veroorzaken.
- Gebruik huidbeschermingsmiddelen als het niet anders kan. Zie onder persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Was de handen bij pauzes en bij beëindiging van de werkzaamheden.
- Smeer de handen voor en na het werk in met vaseline (of handcrème) om de huid in goede conditie te houden.
- Draag geen sieraden waar vuil onder blijft zitten.
- Werk niet meer in een gewas **dat een allergie veroorzaakt, tenzij met goede bescherming.**

TOELICHTING

Neem bronmaatregelen, hanteer deze volgorde:

1. Voorkom blootstelling aan plantaardige materialen die allergische reacties veroorzaken.
2. Beperk het aantal medewerkers en/of de duur van de blootstelling.
3. Gebruik juiste persoonlijke beschermingsmiddelen.

ORGANISATIE EN VOORBEREIDING

- Stel vast van welke planten en plantbestanddelen, die in het bedrijf voorkomen, bekend is dat zij een allergische reactie kunnen veroorzaken en in welke situaties en omstandigheden dit kan gebeuren.
- Stem de werkwijze met deze planten/plantbestanddelen hier zodanig op af, dat allergische reacties kunnen worden voorkomen. Leg dit vast, zodat dit voor een ieder duidelijk is.
- Instrueer de medewerkers over het voorkomen van huidcontact met stoffen waarvan bekend is dat deze irritatie of allergische reacties veroorzaken.
- Laat een persoon die overgevoelig is ander werk doen dat geen irritatie of allergische huidreacties veroorzaakt.

- Als blootstelling aan biologische stoffen van planten en schimmels niet te voorkomen is, gebruik dan huidbeschermingsmiddelen. Zie onder persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Benadruk het belang van goede persoonlijke hygiëne.
- Zorg dat er voldoende handenwasgelegenheid is, inclusief milde zeep en wegwerphanddoeken.
- Een verzorgende crème of vaseline kan helpen om de huid in goede conditie te houden.
- Verwijs medewerkers met klachten door naar de bedrijfsarts, die kan doorverwijzen naar een specialist.

REGISTRATIE

- Registreer alle huidreacties en allergieën in het bedrijf. Dit is noodzakelijk voor alle medewerkers in de kassen en laboratoria (afdeling, naam, gewas, type huidreactie) inclusief alle seizoenmedewerkers. Op deze manier kan er kennis worden opgebouwd over huidreacties en allergieën binnen de organisatie.
- Als uit de registratie blijkt dat er in de organisatie regelmatig huidreacties en allergieën door planten voorkomen dan moet gericht nagegaan worden:
  - Welke planten allergische reacties kunnen geven.
  - In welke situaties.
  - In welke periodes van het jaar.
  - Onder welke omstandigheden.
- Er kan dan bepaald worden welke aanvullende voorzorgsmaatregelen het bedrijf en de medewerkers moeten nemen en welke voorlichting gegeven moet worden.

PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN

- Ga na welke persoonlijke beschermingsmiddelen bij welke werkzaamheden gebruikt moeten worden.
- Maak afspraken over het gebruik en onderhoud van de PBM.

VOORLICHTING EN INSTRUCTIE

Zorg dat medewerkers voorlichting krijgen over:

- De gevaren van plantaardige materialen die allergische reacties kunnen veroorzaken.
- Doorverwijzing naar de bedrijfsarts.

- Gebruik en onderhoud van geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen.

PERIODIEK MEDISCHE ONDERZOEK

- Laat medewerkers die blootgesteld worden aan plantaardige materialen die allergie kunnen veroorzaken periodiek controleren tijdens het Preventief Medisch Onderzoek (PMO).

MEER INFORMATIE

Een allergie is een overdreven reactie van het immuunsysteem. Het allergisch worden van een persoon voor een bepaalde stof is afhankelijk van een aantal factoren, zoals de eigenschap van de stof, mate en duur van de blootstelling, persoonlijke gevoeligheid en conditie van de blootgestelde.

Er zijn 4 soorten huidreacties die door planten kunnen worden veroorzaakt:

1. Toxische (giftige) reactie of irritatie: geeft in principe bij iedereen klachten die met deze planten in aanraking komt. Bijvoorbeeld door contact met brandnetel.
2. Fyto-fototoxische reactie: geeft klachten wanneer de huid in contact komt met de plantensappen en de huid tevens wordt blootgesteld aan zonlicht. Bijvoorbeeld door contact met sappen van de bereklauw of (bleek)selderij. Meestal in de maanden juni t/m september.
3. Contact-allergische reactie: contact met deze planten geeft klachten bij mensen van wie het immuunsysteem overgevoelig is geworden door het allergeen in de plant. Bijvoorbeeld contact met de sappen van composieten (bijvoorbeeld andijvie en witlof).
4. Direct trauma dat door de plant veroorzaakt wordt: bijvoorbeeld het prikken van de huid aan de doornen.

De gebieden waar de huidreacties het meeste optreden zijn de vingers, de handen en de onderarmen (daar het meest contact met plantmaterialen). Maar ook het centrale deel van het gezicht, met name rond de ogen en soms ook op de benen. Effecten kunnen optreden door bv. direct contact, opname via de mond, soms ook via de luchtwegen (pollen, plantendeeltjes). Afhankelijk van de plant en de verwerkingsmethode. Let op: plantenbestanddelen worden ook

verwerkt in cosmetica, shampoos, parfum, tandpasta, bitterlikeur, kruiden en vruchtenthee. Op die manier kunnen medewerkers ook blootgesteld worden (de blootstelling is erg laag maar m.n. als medewerkers allergisch zijn, is dit belangrijk om te weten). Ook het eten van sommige groenten in rauwe vorm kan een bestaande eczeem/allergie doen opvlammen. Het is belangrijk dat medewerkers, die gevoelig zijn voor allergieën, hiervan op de hoogte zijn. Zie [overzicht](#).

GEBRUIKTE BASISDOCUMENTEN

- Arbo-informatieblad 55. Werken met allergenen. SDU.
- Arbo-informatieblad 9. Biologische agentia. SDU.